

PARLAMENTUL ROMÂNIEI
Grupul Român al Uniunii Interparlamentare

23 octombrie 2006
Nr. XLI/182

APROBAT

în ședința Biroului permanent al
Camerei Deputaților

din data de 23.10.2006

Nr. 1247

INFORMARE

privind participarea la reuniunea UIP cu tema
„Lege și justiție: argumente pentru controlul parlamentar”
- Geneva, 25-27 septembrie 2006 -

I. CADRUL GENERAL

În contextul activităților destinate promovării acțiunii parlamentare în domeniul drepturilor omului, Uniunea Interparlamentară a organizat la Geneva, în perioada 25-27 septembrie 2006, în colaborare cu Asociația pentru Prevenirea Torturii și Comisia Internațională a Juriștilor, reuniunea cu tema **Lege și justiție: argumente pentru controlul parlamentar.**

Au participat delegații din 40 de țări de pe toate continentele, alcătuite din membri ai comisiilor parlamentare pentru drepturile omului, afaceri juridice, apărare și securitate națională, egalitate de șanse, precum și o delegație a Parlamentului European. Delegația GRUI a fost formată din: dl. senator **Radu Terinte**, secretarul Comisiei pentru drepturile omului, culte și minorități; dl. senator **Valentin Dinescu**, secretarul Comisiei juridice, de numiri, disciplină, imunități și validări; dna. deputat **Doina Drețcanu**, membră a Comisiei pentru egalitatea de șanse între bărbați și femei și a Comitetului Director al GRUI; dl. senator **Jan Vraciu**, membru al Comisiei pentru apărare, ordine publică și siguranță națională; dna. Cristina Dumitrescu, secretarul tehnic al GRUI, consilier șef serviciu, DRPE Senat.

Participanții au examinat din perspectiva drepturilor omului următoarele teme: **privarea de libertate: legislație și practică** (sub-teme: arest și detenție; interzicerea torturii și a relelor tratamente conform dreptului internațional, precum și provocările asociate acestei interdicții); **asigurarea administrării corecte a justiției** (sub-teme: dreptul la un proces echitabil; prezumția de nevinovăție, egalitatea de arme și dreptul de a fi judecat într-un termen rezonabil); **securitate și justiție** (sub-teme: folosirea tribunalelor militare, detenția administrativă din motive de securitate); **combaterea impunității: Curtea Penală Internațională și justiția transnațională**; **executarea sentințelor** (sub-teme: scopul și formele sentinței; privatizarea închisorilor și consecințe asupra drepturilor omului ale deținuților); **grupuri vulnerabile** (sub-teme: detenția solicitanților de azil, a imigranților, a persoanelor cu dizabilități mentale; justiția pentru minori).

Seminarul a fost prezidat de dl. Dumisani D. Gamede, vicepreședinte al Comisiei comune de monitorizare a calității vieții și a condiției copiilor, tineretului și persoanelor cu dizabilități, din Parlamentul Africii de Sud, precum și de dl. Alfons Borginon, membru al Comisiei pentru justiție din Camera Reprezentanților a Belgiei. Dna. Loretta Ann P. Rosales, membră a Comisiei pentru drepturile omului din Camera Reprezentanților a Republicii Filipine a fost raportorul reuniunii. Dezbaterile au fost precedate de prezentări introductive realizate de experți din cadrul sistemului

Națiunilor Unite, de parlamentari, de reprezentanți ai mediului academic și din domeniul justiției. Cu același prilej președintele noului Consiliu al Drepturilor Omului al Națiunilor Unite, ambasador Luis Alfonso de Alba, i-a informat pe participanți cu privire la demersurile vizând perfecționarea și eficientizarea activității acestui organism.

II. CONTRIBUȚIA DELEGAȚIEI GRUI

În cadrul dezbaterilor privind cu tema *privarea de libertate - legislație și practică*, delegația GRUI, prin dna. deputat Doina Drețcanu, a prezentat câteva dintre cele mai importante măsuri legislative adoptate de România în ceea ce privește regimul de detenție (amendarea Codului Penal, adoptarea unei noi legi privind executarea pedepselor), care au condus la o reformă radicală a sistemului, bazată pe două principii fundamentale: respectarea demnității umane și, respectiv, tratamentul egal și nediscriminatoriu, indiferent de naționalitate, cetățenie, rasă, statut economic sau social, opinii politice sau credințe religioase.

Dna. Drețcanu a trecut în revistă principalele elemente de noutate - stabilirea a patru sisteme de detenție; dreptul deținuților la muncă remunerată, exercitat numai pe bază de consimțământ; revizuirea condițiilor de suspendare a pedepsei; instituirea de reguli specifice diferitelor categorii de persoane arestate preventiv, precum și pentru minori.

Totodată, au fost oferite informații privind modalități concrete de exercitare a controlului parlamentar, de exemplu vizitarea unor penitenciare de către membrii comisiilor pentru abuzuri și pentru drepturile omului, ca răspuns la plângeri din partea deținuților și procesul de follow-up asociat acestor acțiuni, în principal sesizarea Administrației Naționale a Penitenciarelor și urmărirea modului de rezolvare. O altă formă de control parlamentar se exercită prin intermediul Avocatului Poporului, instituție care monitorizează modul de respectare a drepturilor omului inclusiv în închisori și centre de detenție, și ale cărei rapoarte sunt prezentate periodic Parlamentului.

Dintr-o perspectivă mai generală, dna. Drețcanu a subliniat că reforma sistemului judiciar din România este parte integrantă a procesului de pregătire pentru aderarea la Uniunea Europeană, la 1 ianuarie 2007. În acest context a salutat inițiativa organizării reuniunii UIP, deosebit de relevantă pentru forul legislativ român din perspectiva rolului său în implementarea standardelor UE în domeniul justiției și al afacerilor interne.

III. PRINCIPALELE CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI ALE SEMINARULUI

➤ Dreptul la libertate, protecția împotriva detenției arbitrare, interzicerea torturii, dreptul la un proces corect în fața unui tribunal independent și imparțial, sunt drepturi fundamentale ale omului, consacrate în Declarația Universală a Drepturilor Omului și în celelalte instrumente majore de drept internațional, precum Convenția Internațională privind Drepturile Civile și Politice, Convenția Africană privind Drepturile Omului și ale popoarelor, Convențiile Americană și Europeană privind Drepturile Omului s.a.;

➤ Tortura reprezintă una din cele mai grave violări ale drepturilor omului. Caracterul absolut al interzicerii torturii a fost pus în discuție tot mai mult după 11 septembrie 2001. Provocările actuale în acest domeniu sunt: externalizarea torturii, zborurile secrete, centrele secrete de detenție, violarea principiului non-refoulement, practica obținerii unor garanții diplomatice privind faptul că o persoană nu va fi torturată dacă este returnată într-o țară care practică tortura, dar și ideea că rațiuni de securitate ar putea justifica anumite forme de tortură. Aceste practici sunt inacceptabile, iar apărarea democrației presupune garantarea respectării anumitor principii ne-

negociabile, interzicerea torturii fiind unul dintre acestea. Acțiunea parlamentară trebuie să se manifeste în următoarele direcții: aplicarea unor măsuri de protecție în plan procedural, indispensabile pentru prevenirea apariției cazurilor de tortură; ratificarea Convenției împotriva torturii și a Protocolului său facultativ și adoptarea cadrului legislativ necesar implementării, urmărindu-se în particular criminalizarea torturii în Codul Penal, pedepsirea făptașilor, interzicerea utilizării ca probe în tribunal a mărturiilor obținute prin constrângere.

➤ Vizitele regulate ale parlamentarilor în închisori și centre de detenție constituie exemple de bune practici și parlamentele trebuie să aloce resurse pentru organizarea unor activități de acest tip, deoarece ele permit garantarea unor condiții de detenție corecte și prevenirea actelor de tortură și a altor tratamente degradante, crude și inumane. Un aspect la fel de important este instruirea adecvată a forțelor de ordine, care oferă premise pentru obținerea de informații prin mijloace legale.

➤ Garanțiile asociate dreptului la un proces echitabil, conform Pactului internațional privind drepturile civile și politice, trebuie respectate chiar și în situații de urgență, indiferent de circumstanțe (sunt tolerate numai excepții limitate de la dreptul la un proces public).

➤ Administrarea transparentă a justiției poate fi garantată numai de o putere judecătorească independentă și imparțială. Din păcate, aceasta este adesea subordonată executivului. Corupția în rândul judecătorilor și al procurorilor, prezintă pretutindeni în lume, este favorizată de o instruire precară, de un nivel scăzut al salariilor și de teama față de executiv. Justiția trebuie deci organizată de o manieră care să-i asigure independența (executivul nu trebuie să se implice în alegerea sau nominalizarea judecătorilor, care trebuie să răspundă numai în fața unui organ independent al puterii judecătorești).

➤ În anumite țări, tribunalele militare examinează cazuri care se situează în afara sferei lor de competență (conform dreptului internațional, aceasta include cazuri legate de personalul militar și delikte asociate strict chestiunilor militare, iar garanțiile privind un proces echitabil trebuie respectate).

➤ Justiției pentru minori i se aplică criterii speciale. Minorii delincvenți sunt victime care trebuie tratate ca atare, iar încarcerarea nu face decât să agraveze problemele. În acest domeniu, elementele esențiale sunt prevenirea, protecția și participarea copiilor. Se recomandă o legislație distinctă privind justiția juvenilă, proceduri judiciare (inclusiv coduri de conduită) pentru minori și tribunale destinate minorilor, precum și o specializare corespunzătoare a judecătorilor. Reinserția socială a delincvenților minori trebuie încredințată unor echipe pluridisciplinare, care să abordeze aspectele sociale, psihologice și medicale, iar reabilitarea trebuie să se realizeze în sânul comunității. O atenție particulară trebuie acordată, de asemenea, situației combatanților minori implicați în crime de război și crime împotriva umanității și copiilor victime ale traficului de ființe umane. În ceea ce privește vârsta minimă căreia i se poate asocia răspunderea penală, aceasta este în marea majoritate a statelor de 14 sau 15 ani, o limită inferioară nefiind recomandată.

➤ Impunitatea reprezintă o problemă importantă în multe țări, în special cele care ies dintr-un conflict sau un război civil. Totuși, combaterea impunității a cunoscut progrese majore în ultimii 20 de ani, prin scoaterea în afara legii a violărilor celor mai grave ale drepturilor omului (genocidul, crima de război, crima împotriva umanității). În acest context, s-a subliniat că este imperios necesară ratificarea Statutului de la Roma al Curții Penale Internaționale și adoptarea legislației necesare aplicării acestuia.

➤ În afara dreptului la libertate, închisoarea nu îi privează pe deținuți de drepturile omului și de dreptul de a fi tratați omenește. Scopul unei sancțiuni, dincolo de faptul că ea reflectă dezaprobarea societății și constituie un mijloc de descurajare, trebuie să fie acela de a permite reintegrarea socială a deținuților (munca în folosul comunității este una dintre soluții). Închisorile ar trebui să ofere condiții de detenție umane (condiție indispensabilă a reinsertiei), dar în realitate, în practic toate țările, închisorile sunt suprapopulate. Privatizarea nu este o soluție, deoarece închisorile sunt parte integrantă a justiției penale, statului revenindu-i în mod nemijlocit responsabilitatea în materie de executare a pedepselor. Aceasta nu exclude posibilitatea prestării anumitor servicii în sistem privat (asigurarea hranei, îngrijirea medicală, instruirea profesională). În general, suprapopularea închisorilor trebuie examinată cu atenție, pentru că poate fi simptomul unor probleme mai profunde ale societății.

➤ În materia detenției administrative, se constată tendința țărilor care primesc solicitanți de azil și migranți de a-i considera pe aceștia drept delincvenți sau potențiali delincvenți, mai ales dacă provin din anumite țări, și de a-i trata ca atare. Este preocupant faptul că politica actuală în domeniul migrației, aplicată în țările de destinație, vin adesea foarte puțin în sprijinul celor care au reală nevoie de ajutor, datorită unei vulnerabilități sporite. Definirea politicilor naționale în domeniul migrației ține de competența națională, dar statele sunt în egală măsură obligate să respecte și drepturile fundamentale ale omului (un instrument important în acest domeniu este Ghidul UIP privind dreptul internațional referitor la refugiați, publicat în 2001; în același context, participanții au recomandat organizarea de către UIP a unui seminar dedicat situației migranților).

Concluzia generală a dezbaterilor a fost aceea că respectarea drepturilor omului nu poate fi garantată în absența unui sistem juridic eficace. Parlamentele și membrii acestora dispun de putere constituțională și de instrumente pentru asigurarea independenței justiției și a dreptului la un proces echitabil. Înainte de toate, trebuie creat cadrul legislativ necesar, în baza normelor internaționale în materie (se recomandă în particular integrarea în legislația care reglementează procedura penală a prevederilor relevante ale Pactului internațional privind drepturile civile și politice). De asemenea, este necesară exercitarea funcției de control parlamentar privind aplicarea legislației, inclusiv prin intermediul unor comisii de anchetă axate pe disfuncționalitățile sistemice ale puterii judiciare.

În finalul reuniunii, participanții și-au exprimat sprijinul în favoarea noului Consiliu al Drepturilor Omului (organ succesor al Comisiei ONU pentru drepturile omului) și au solicitat UIP să identifice modalități de asociere a parlamentarilor la activitățile Consiliului.

Senator Radu TERINTE

Senator Valentin DINESCU

Deputat Doina DREȚCANU

Senator Jan VRACIU

